

Jiří Hybler

15.4.1949–25.7.2024

Jiřího Hyblera jsem poprvé poznal (MD) na konci 80. let coby student na stáži ve Vokovicích. Pamatuji si impozantního muže provádějícího podivnou magii kolem zdroju Mikrometa, která byla založena na proklínání přístrojů a jemném otáčením šroubků. Později, když jsem nastoupil do Fyzikálního ústavu v Cukrovarnické, Jirka tam už byl také a ve sklepní místnosti, kterou nazýval Sluj, měl svých Mikromet hned několik.

Jiří Hybler vystudoval geologii na Přírodovědecké fakultě a na krystalografii, která se tehdy u nás začínala prudce rozvíjet, ho nasměroval profesor Jiří Novák. Zprostředkoval mu kontakt na docenta Synečka v oddělení kovů tehdejšího Ústavu fyziky pevných látek v Cukrovarnické, kde Jirka zahájil svoji kariéru. Později, kolem roku 1980, přešel do oddělení doktora Linka, dnešního oddělení strukturní analýzy, které už neopustil. Během let se vypracoval na znalce fenoménu order-disorder struktur a zasvětil několik dekád studiu minerálu *cronstedtity*, který patří mezi vrstevnaté silikáty, tzv. serpentiny. Z jeho šestnácti polytypů Jirka čtyři zcela nové objevil a další redefinoval. Pro vědce vyvíjející nové materiály nebo léčiva to může být k nevíře, ale *cronstedtity* se zabývá celá specializovaná globální komunita, jejímž uznávaným členem se Jirka časem stal a ve spolupráci s ostatními zveřejnil o těchto minerálech řadu stěžejních publikací. Odpověď, proč jsou vlastně *cronstedtity* tolik zajímavé, poslal Jirka písemně (příloha - *cronstedtity.pdf*).

Jirka byl systematik se sloní pamětí. Co uměl, ovládal dokonale, a co neuměl nebo nechtěl umět, neuměl vůbec. Ve svých minerálech se orientoval s naprostou bravurou, a kdyby mohl, vyprávěl by nám o nich celé dny. Ačkoli svými projevy naplňoval až s karikaturní nadsázkou představu podivínského, úzce specializovaného vědce, ve skutečnosti to byl muž širokých zájmů a aktivit.

Především byl velkým milovníkem železnice a historii jejího budování v českých zemích znal do obdivuhodných podrobností. Věděl, kterou tra jaká stavební společnost stavěla a také kde a jak na sebe tratě jednotlivých společností navazovaly. Často říkal, že si jistota musí důkladně projet, protože má zajímavé trasování, a bylo mu líto, když na některé z nich byl provoz ukončen dřív, než stačil svoji cestu realizovat. Během jednoho ze svých pobytů v Bratislavě se neváhal vydat na jednodenní výlet do Košic jen proto, aby se mohl svést po jižní trase přes Zvolen. Byl také znalcem horských železnic a tunelů ve Švýcarsku. Před lety si s manželkou zakoupili Swiss Pass a během tří týdnů dovolené si projeli všechny nejzajímavější místní tratě. Od té doby zdobí pracovní plochu jeho počítače fotografie ze slavné ozubnicové dráhy na vrchol hory Pilatus, kterou obdivovala každá návštěva. Nebyl však zahleděný pouze do minulosti. Při každé příležitosti navštěvoval dny otevřených dveří na velkých stavbách dopravní infrastruktury (nové trasy metra, Ejpvický tunel, Negrelliho viadukt, dálnice D11 atd.).

Jirka byl rodilý Hradečák, nicméně krajinou jeho prázdninových dobrodružství byla oblast Jičína a Lomnice nad Popelkou, kam se celý život rád vracel. Sféra jeho zájmu však pokrývala prakticky celou republiku. O víkendech jezdil na výlety po železnici, na kole, na běžkách nebo na tematické geologické vycházky. O dovolených rád cestoval a poznával. Poslední dobou navštívil Madeiru, Santorini, Island, Lofoty, Izrael a Jordánsko. Inspiraci pro své cesty čerpal mimo jiné na přednáškách v přírodovědeckém klubu Café Barrande, jehož byl členem a kde také o svých cestách přednášel. Chybět bude i kamarádům a kamarádkám z oddílu všeobecné kondice při TJ Solidus. Dokud mu zdraví sloužilo, chodil cvičit se železnou pravidelností a nevynechával ani společenské akce oddílu.

Poslední roky Jirka zápasil s těžkou nemocí. Věděl, že jeho dny se krátí, ale přesto, nebo snad právě proto, neochvějně pokračoval ve své práci a kdykoli mu to zdraví dovolilo, přicházel do ústavu. Stihl vysvětlit a předat mladším kolegům svoji metodu orientace krystalů a velmi ho potěšilo, že byl na jeho počest podán návrh na pojmenování nového minerálu, který má unikátní strukturu i chemické složení $\text{Pb}_4\text{Bi}_2(\text{SO}_4)_2(\text{CO}_3)_4\text{O}_4$, jménem *hyblerit*. Ještě v březnu naslouchal na FJFI 309. krystalografickým Rozhovorem. Před dvěma měsíci jsme s ním hledali na Olšanech hrob jeho učitele doc. Synečka. S šibeničním humorem jemu vlastním a typickým Jirka glosoval, že už tu zanedlouho taky bude ležet. Před dvěma týdny nám poslal e-mail, kde psal, že mu není dobře a že “pro jistotu posílám fotku k vyvěšení, kdybych náhle odešel”. Jeho předpověď se, bohužel, vyplnila.

Jirka už není mezi námi, ale ve vzpomínkách zůstává. A zůstává s námi i jeho okřídlené rčení “jsem z toho naprostý jelen”, které používal, kdykoli něčemu nerozuměl, a “náhodou tady nejsem au ákem”, což říkal, kdykoli se přichomýtnul k nějaké oslavě. S Jirkou odchází ryzí a poctivý člověk, který vždy dělal to, co považoval za důležité a zajímavé, byl zcela imunní k módním trendům a lákadlům a dovedl si získat i srdce lidí, kteří mu vůbec nerozuměli.

Michal Dušek, Pavel Machek, Jakub K. Plášil
(Fyzikální ústav AV ČR, Praha)

Struktura 2010 - Soláň

Struktura 2014 - Kutná Hora

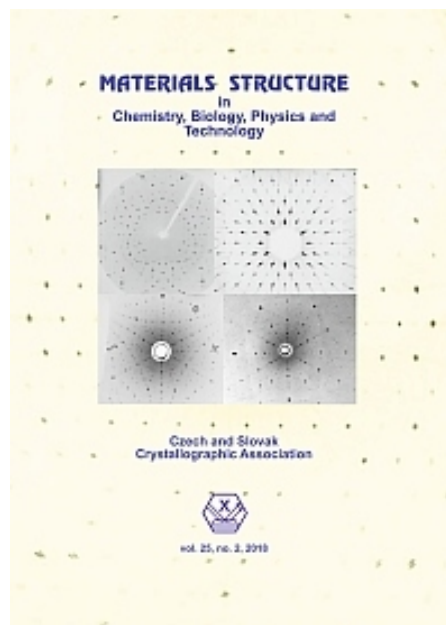
Struktura 2016 - Tábor

Struktura 2019 - Žďár nad Sázavou

Struktura 2022 - Tábor

Přehledný článek: Monokrystalové metody s registrací na film nebo obdobná plošná media (2D), Materials Structure vol. 25 (2018) str. 97-118.